

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkasutca 78. sz. alatt gr. BÀNFFI ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.
 Ára évenként 3 ft. 6. é. Hirdetési ár: négyhasábas sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bérletdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.
 A nyilatkozati cikkek sora után 15 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czímzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési figyelmeztetés.

A közlelvő országgyűlés tárgyalásának hítele és gyors közléséről olyképp intézkedtünk, hogy az ülésekről értesítéseket, valamint a jelesb szónoklatokat a hítele gyorsiról közlés után adjuk.

Ismert és jeles tollu értesítők van ezenkívül Szébenben, a ki a pártok alakulásáról, az eszmék fejlődésének irányáról, valamint a gyűlés ünnepélyeiről s azzal kapcsolatos eseményekről tájékoztató és értesítő cikkeket küldend lapunk számára.

Mindezeket kívül gondoskodtunk, hogy a fontosabb eseményeket s határozatokat távirati úton nyert értesüléseink után azonnal közlése töltsük.

Lapunk a gyűlés tárgyjaihoz képest másfél, sőt két íven is mind annyiszor megjelen, valahányszor tárgyjaink fontos, sürgős volta és terjedelme igényli.

Lapunk előfizetési ára:

Égészévre	12 forint.
Félévre	6 "
Évnyegyedre	3 "

Az előfizetési pénzek kiadónk Stein János középútcái könyvkereskedésébe bérmentve küldendők, s felkérjük t. részvényeseinket, hogy előfizetési pénzeiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek, minthogy igen nagy számú felesleges példányt nem nyomathatunk.

Közlöny, jun. 27.

(H. S.) A „Gazeta Transilvaniei”-ben befejeztetett az „Unionistii” feliratu cikksorozat, melyet — ha jól emlékszem — éppen a „Közlöny” szerkesztőjének tollából folyt cikkek idézték fel, s melyre e lapban már nem egy talpraesett feleletet olvasánk.

Az „Unionistii” cikkek utolsója (XI) tehát a corollariumot kell, hogy magában foglalja.

Lássuk a tanúságot!

A szép tollu román publicista, igazán megvalya, ez utolsó cikkében csak arról győző meg, hogy az ő álláspontja szintén lebegő, vagy legalább nem a legszerencsésebb alapon nyugvó, s ha nem is kiált kigyót békát a „barbár” magyarra, de meggyőzni sem tud arról, hogy ment azon elfogultságtól, melynek üdvöletlen befolyása alatt minden román publicista, nemzetére nézve a magyar politika irányában — bármilyen legyen is az tán? — eo ipso veszélyt lát, mintha nekünk minden üdvösségünk csak abban rejlenék, hogy a román, vagy bármelyik nemzetiséget — felaljuk.

„Az erdélyi székely-magyar elem — ugymond — ma már egyáltalában az unio mellett buzog. Minden lépésnek, a melyet a magyarok és székelyek eddig tettek, most tesznek és ezután tenni fognak, érzéja csak az, hogy Erdély és Magyarország unioját valósisák. A megyei gyűléseken hozott határozataik, felirataik, tiltakozásaik, stratagemájok többségük s tisztikaruk megállítása körül, sőt egy az országgyűlésen felhasználandó majoritások érdekében, a megyéken jelenleg tett minden törekvésük, csak ezt, csak az Erdély és Magyarország közti uniót célozza! Ezen oly nagy, oly tömbösült, oly rafinírozott, oly erőlyes párt a magyar elemben egy test és egy lélek stb. Ezen párt igen fegyelmezett; ezen párt igen kitartó; ezen pártnak jelszava: labor improbus omnia vincit; ezen párt daczára minden küzdelemnek legkevésbé sem csügged; ezen párt a multnak dicsőség-

gún, colossalis nemzeti javain, parthiveinek talentumain, gyakorlottságán (rutin) s személyes összeköttetésein emelkedik; ezen párt minden jó rosz conjecturák közt csak egyre tör, nemcsak akar, hanem tud is egész lélekkel, ernyedetlenül, teljes áldozatkészséggel e nemzeti célért küzdeni!”

Ez tény, s reméljük oly fontossággal bír, hogy annak jelentőségét semmibe venni mind a testvér nemzetek, mind a kormány részéről önámítás lenne. Nem is kicsinylik azt sem fent, sem lent bizonyára, s ezikkirő igen jól teszi, hogy olvasóit nem ámitja. Mi magunk eleitől fogva nyitlan s már kitundja hányadszor jelentjük ki, hogy azon nézettől, miszerint az Erdély és Magyarország közti unio nemcsak szűkségesség, nemcsak óhaj, vagy ábránd, hanem a legislatio által már megállapított tény, csupán a jogcontinuitás elvének megtagadásával térhetnénk el. Nem szégyeljük bevallani, hogy eleitől fogva minden törekvésünk odairányult, s jelenleg is odairányul, hogy jogszertű eszközökkel ennek valósulását ki is vívjuk; s jól mondja ezikkirő, hogy eziránti reményünk s kitartásunk szívós; az, mert benső meggyőződésünk, hogy nem pusztá rögeszme, nem alaptalan követelés, nem egy önkényileg erőszakolt ötlet az, a miért küzdünk s áldozunk egész az önmegtagadásig.

Egy nagy elvről van itt szó, a mely, meggyőződésünk szerint, minden alkotmányos államéletben legfőbb feltétele s garantiája a népjos és koronajog szabályszerű alkotmányos gyakorlatának, a békének és a békés haladásnak; egy elvről, a melyet csak a legszűkebb democratia s a legszűkebb absolutismus tagadhat meg, a melyet még eddigelé csak rajongó centralista lapokban láttunk fitymálva, bécsi német és erdélyi román lapokban, de a mely elv még mindig el van ismerve az octoberi diploma által is, a hol az 1848-diki törvényekről, s ezek közül is csak némelyekről mondatik, hogy revisio alá veendő az illető országgyűlés által.

Nem arról van itt szó, hogy — a mint az „unionistii”-ciklik írója mondja — „Erdélynek Magyarországgal uniojától függne a magyar nemzet léte vagy halála!” Ez nem is igaz, s valamin mi, ugy magok a románok vagy a kormány se hiheti, hogy az unio megsemmisítése egyértelmű lenne a magyar nemzet megsemmisítésével. Nevetség is erről beszélni! Hanem arról van inkább szó, hogy a legitimitas, a jogcontinuitas elve megóvassék ellenkező természetű elméletek befolyásával szemben. Ez őszinte, békés hazafini törekvés a magyarok törekvése, és senki nekünk be nem bizonyítja, hogy akár a koronára, akár az ennek megfelelő nemzetre vagy egyes néptörzsekre nézve üdvözetlenebb, üdvösebb, gyakorlatibb vagy emelkedettebb szellemű felfogás volna tőlünk, ellenkező irányban keresni biztosítékát azon jobb jövőnek, melyet e hon annyi viszontagságok után annyira megérdemelt. Ha tennék ezt, csak azon erkölcsi kapcsolatok felbomlasztását segítnék elő, melyek itt keleten a különböző néptörzsekből államot alkotnak. Ez irány, felfogásunk szerint, a meglévő, a megpróbált alapoknak fel-forgatására, az ősi jogviszonyoknak teljes megingatására, az experimentatiók kétes üvényére vezet, a hol nem lehet tudni melyik pillanatban, egyszer csak ezen alternativa állhat előttünk: gyáva önfeladás vagy forradalom! Ezt pedig az utolsóig kértülni kívánjuk, s mi önértettel mondhatjuk, és itt ez csak nem tudom hányadszor ismételtetik, hogy mi nem állunk a forradalmi elméletek terén, s éppen azért nem, mert a korona és nemzet jogait egyiránt sérthetetleneknek tekint-

jük azon törvények szentségében, melyeknek kötelező erejét semmibe venni nem szabad; vagy akkor nyakig uszunk az anarchiában, csak nem vesszük észre, azaz hogy némelyek nem veszik észre, mint a mikor valaki nem látja a fát az erdő miatt. Isten mentsen az ilyen állapottól! S pedig hová vezetne, ha mindnyájan ott kezdenék a jó rendet, hogy a törvények s két oldalú szerződések kötelező erejét csak azon pontjaiban ismerjük el, a melyek tetszenek, ellenben nyitlan megtagadjuk a többieket.

Kérjük igen szépen az „unionistii”-cikkek érdemes szerzőjét, s mind azon derék férfiakat, a kik minket a jogcontinuitás elvéhez való ragaszkodásunkért korholnak, ne vegyék oly rosz néven, ha mi ugyanazon elvnel fogva elismerjük: hogy a pragmatica sanctio kötelező; hogy a jobbágyfelszabaduláshoz hozott törvényezik érvényes; hogy az 1848-ki magyar legislatio által a legszabadalvűbb census alapjára fektetett általános politikai joggyakorlat iránt hozott törvényezik sérthetetlen, s viszont azt követeljük, hogy az unio tárgyában az illetékes törvényhozás útján alkotott s a felkent Király által szentesített törvényezik hasonlóképp kötelezőnek, érvényesnek, sérthetetlennek tekintessék mindaddig, míg az illetékes országgyűlés s szabályszerűleg alkotott, s a törvényesség minden kellékeivel bíró törvényezikket egyetértőleg nem módosította vagy nem semmisítette meg!

Ebben van logica, van elvű következetesség; egyszerű az egész, csak a nem érti, a ki nem akarja! S valljuk be az igazat, hatalmas párt az, mely minket érteni nem akar, midőn eképp okoskodunk. E párt okvetetlen semmivé akarja tenni az uniót, s minden befolyását e célból érvényesíti. De éppen mivel oly hatalmas, miért nem tartja méltóságán alólnak, kerülő uton, silány sophismákkal küzdeni. Ha nem tudják bebizonyítani — mert még senki be nem bizonyította — hogy az unio-törvényt a törvényes elemekből alkotott legislationak megszáznai s a koronás királynak szentesíteni törvényes joga nem volt; ha e képtelenséget demonstrálniok lehetetlen, miféle gyávaság férfiasan be nem vallani, hogy törvény biz a, ebben igazuk van a magyaroknak; de ők e törvényt szabályszerű alkotmányos uton, a törvényes országgyűlésen magyaráztatni, módosítani vagy megsemmisíteni óhajtják?

Mi eleitől fogva tiltakoztunk a sophismák, reccriminatio, gyanusítások stb. ellen, a mik nem törvényes argumentumok, de hasztalan sem a bécsi sem az erdélyi centralista lapok, sem a „Donau Ztg.”, sem a „Herm. Ztg.”, sem a „Gazeta”, sem a „Telegraful”, (mert mind egy hura pendülnek, s végre is egyiránt az osztrák centralisatio eszközei), nem hallgattak meg, s mi várjuk az eldöntés pillanatát, nyugodt lelkiismerettel várjuk. Hadd győzzenek! Mind a mellett még sem estünk kétségbe, ha mindjárt egyelőre nem marad számunkra egyéb vigasztalás, mint Galilei meggyőződésének szilárdságával s az ő saját szavaival mondani: „Mind a mellett forog a föld!”

Az „unionistii” cikkek érdemes szerzője két dolgot vett a fejébe, t. i. hogy:

1) mi magyarok azért törekednénk egész kétségbeeséssel (?) az unio valósisására, mivel szentül hiszünk, hogy a magyar nemzet léte vagy halála nemcsak Erdélyben, hanem Magyarországon is egyenesen ettől függ;

2) ha az unio létrejön, a hatalmas magyar nemzet először is (mint valami jó izű falatot) a román nemzetet nyelné el;

ennél fogva minden áron megkivánja hiu-

sitni az uniót, természetesen, hogy jöjjön el a magyar halálának órája „nemcsak Erdélyben, hanem Magyarországon is”; de ez még nem elég (nó hallják önk? a derék embernek nem elég nyolez millió magyar halála!) hanem szűkség, hogy az erdélyi országgyűlésen minden román követ a bir-tanács híve legyen, s készüljön Bécsbe, nehogy valami véletlen közbejöttével, mégis Pestre jussón.

„Történhetik — ugymond — hogy a dualismus elvé mégis adoptáltatni fog. Történhetik, hogy egy szerencsétlen pillanatban, mint 1848-ban, Magyarországnak visszaadatik Magyarország teljes autonómiaja, melylyel valaha bírt, s melyet ma visszakövetel. Akkor mi lesz Erdélyből az ő neutralitásával? — Egy autonom s teljesen független Magyarország bizonyára nem sokat fogja kérdeni sem a szász universitástól, sem a román congressus vagy állandó comitétól, még az erdélyi országgyűléstől sem, hogy melyiket akarja: Pestet-e vagy Bécsét? De még a mi (román) politikusainktól sem, a kik azon elvet követik, hogy: sem Pest, sem Bécs! — A román congressus Bécsre szavazott, s e szavazatnak, bármit mondanak is, oly nagy hatása volt, hogy a kisebbségben levő unionisták majd megpukkadnak. Egy ily szavazat a közelebbi erdélyi országgyűlésen alkalmas volna rázkodtató esapást intézni az unionismus, s még a dualismus ellen is. Ki nem látja ezt át?” stb.

Röviden pár megjegyzést viszonzásul!

Jegyezze meg magának akárik, hogy a magyar nemzet haláláról csak akkor lehet komolyan szó, ha ez a magyar nemzet az életéről önkényt gyávan lemondani kész volna; s erre kevés kilátása lehet azoknak, a kik sirja felett szeretnének táncolni. Az az „unio vagy halál”-féle jelszó mindössze sem több, mint egy bombasticus phrásis, mely nem komoly férfiak körében született. Ne ámitsa magát senki! A magyar nemzet értelmi és vagyoni súlyának, koronája, alkotmánya, történelmi jogai, nyolez milliónyi lélekszáma, életeje és egyéb sok előnyeinel fogva nem áll ott, hogy léte vagy halálának kérdését a románok votuma, döntse el. Unio vagy nem unio, még ezer esztendeig akarunk s fogunk élni, csak ezer esztendeig! A ki aztán hátul marad, tegye be az ajtót! Hasztalan ábránd tehát, hinni, hogy a magyar nemzetnek a halálos tördőfést Erdélyben lehet megadni, s éppen most, és éppen az unio megsemmisítése és a Reichsrath megszavazása által, az ideiglenes országgyűlésen. A magyar nemzet sorsa csak az anyakirályságban dölhet el. Nevetség ez az egész erdélyi fontoskodás, melyet elleneink a Királyhágon innen tanusítanak, mert noha felette örvendenénk, ha egy uton járhatnánk, de valóban ez a kérdés, a mi itt eldöntendő, nem élet vagy halál kérdése.

Elhiszi-e nekünk ezekután az „unionistii” cikkek érdemes írója, ha ünnepélyesen kijelentjük, hogy mi az Erdély és Magyarország közti uniót, ha nem tekintenők is a jogcontinuitás elvét, nemzetiségünk szempontja helyett inkább az államérdek közelebbi szempontjából tartjuk szűkségességnek? Nem hiszi, mihelyt mi mondjuk, eo ipso nem hiszi! Tehát legyen boldog abban a hitben, hogy Erdély autonómiaja, mely mellett a román suprematia reményében oly hön buzog a román intelligencia, nem lesz teljesen fictio, ha Erdély unioját Magyarország helyett közvetlen Ausztriával per Reichsrath eszközlik, Imé ajánljuk becses figyelmébe a „Herm. Ztg.” közelebbi 148-dik számában „Dein Reich komme wieder oberster Gerichtshof in Wien” czim alatt megjelent remek vezércikket, a melyben schwarz auf weisz megmutattatik, hogy a szászok nem akarnak az erdélyi fő-

kormányzók alatt állani, egy harmadik fokú főúrnak Erdélyben nincs is értelme, semmi hasznos tábla tehát, mert az mindössze is nemzetiségi álmok szüleménye (a románokra czélzó) s ez végre is különféle nemzetiségi igények és követelések szolgálójává, eszközévé aljasítja az igazságszolgáltatást. Oberster Gerichtshof in Wien! ez a főcél, s hozzá teszi, hogy ennél a bécsi legfőbb törvényszéknek aztán az a jó elv lenne kivihető, hogy annak keblében ne legyen magyar, román és szász, hanem csak: bíró, a kik egyről egyig áthatva „az egy-ségesítő osztrák szellemű”, a mire egy „magyarisch-románisch” hétszemélyes tábla nem lesz oly mértékben képes. Élénken tudjuk képzelni az egészet — következményeivel együtt. Szép lesz nagyon, s a román autonomistáknak mi is mondhatjuk az „unionistái” czikk szerzőjének szavaival: „Ce triumfu apoi!”

A mi azon rögeszmét illeti, mintha a magyar okvetetlen a román nemzet elnyomására s beolvasztására törne s ennél nagyobb gondja, azaz, hogy bölcsesebben felfogott hivatása ne lenne, sajnáljuk, hogy ez még egy oly szép tollú író agyában is uralg, minő az „unionistái”-czikk írója.

Az üttött talán szeget a fejébe, hogy még a mostani *Kriegsgerichtet* állapotok közt is Magyarországon mindegyre előfordul az a tünemény, miképp valaki királyi engedélyt fogva megmagyarosítja nevét, még német is. A magyar szent korona területén, sőt az egész ausztriai birodalomban valóban a magyar bir legtöbb beolvastó erővel; a tapasztalás legalább azt bizonyítja. De mondjunk egy őszi szót.

E sorok írójának egyik leghatározottabb meggyőződése, hogy egy miveltséggel bíró nemzetet beolvastani akarni ma már oly kísérlet, mely hasztalan idő- és erővesztegetésnél egyebet alig eredményez. Megpróbálta a magyarral ezt a mult évtizedben a Bach-kormányzat ugyancsak hatalmas eszközökkel. Még se ért semmitse! S ha a nagy német miveltség nem hathatott a magyar nemzetiségre, hogyan lehessen féltani a román nemzetet magyartól, attól a magyartól, a kinek miveltségét egy Papin Ilarianu annyira fitymálja, hogy nemzete miveltségre törő fiainak a „barbár” magyar nyelv helyett inkább a kínai tanulmányozását ajánlja? Nem az a mi gondunk, s hasztalan kísérlet is volna, hogy a román nemzetiségből kivetkőztessük, akár eselszövény, akár erőszak által kijátszván szabad fejlődési jogát. De minek is? Vagyunk mi elegenden, habár nem szerfelett sokan, s a pusztaságunk oly kevés súlyt fektetünk, hogy csupán azért küzdeni, áldozni, kockáztatni valóságos balgaságnak tartanók. Nem kell nekünk egy román se csupán azért, hogy legyünk még több. A nemzeti hiúság ezen örömről szívesen lemondunk, s lelkünkől óhajtjuk, hogy maradjon román minden román, de hiva a koronának és alkotmányának; román, a ki előtt nincs szentebb a közös haza közös jogánál, a ki midőn nemzete nevében szól, függetlenül szavazzon, a ki ne vezéreltesse magát hiúság vagy boszu szenvedelmétől, a ki ne nézze egyik szemével a közügyet, melyben nemzete ügye is be van foglalva, a másikkal meg a nyugdíjt, megüresedett hivatali állomást vagy ekklezsiát.

Ez érte valamit, sulya volna s mindnyájon közösen érezhetők nagy becsét; mert ez erkölcsi értékben a népjog és alkotmányos erő tökéje gyarapodnék, bizonyára nem azért, hogy csak a magyarnak kamatozzék!

De ha azt hiszi az „unionistái”-czikk írója, hogy a szebeni román kongresszus votuma előttünk bármilyen tekintetben oly nagy jelentőséggel bírna, miszerint a miatt „majd megpukkadunk”, valóban nevetés. Ama szózat nem annyira nemzeti, mint hierarchico-bureaucraticus jelentőségénél fogva legfőbb részvételt ébreszt fel a román nemzet iránt, melynek oly kevés független fia van. Mi ismerjük a szebeni kongresszus minden titkait, s a mennyiben indiscretio nélkül lehetséges volt, a titkok fátya ugyan e lap-

ban annak idejében fel is volt lebbentve egy kicsit.

Kiáltó szó a népnevelés érdekében.

Mióta fölébredtünk azon százados álomból, melybe a vérmezőkön szerzett babéraink merültünk; mióta oly sok oldalról is oly szélesre fenyegetve látjuk nemzetiségünket, önállóságunkat, minden józanon gondolkozó, hazánk, nemzetiségünk, a vallás és erkölcsi-ség ügyét szívén hordozó magyar mindennapi imájában foglalja ez óhajtatást: „Népnevelés jöjjön el hozzánk is a te országod!”

Igaz, hogy minden időkben volt elég ok, mely a mélyen érző kebelt világfájdalomba ejtse, minden időkben voltak, kik így jajdultak fel: aetas parentum pejor avis tulit nos nequiores. Szinte így vagyunk most is, tudom, hogy semmi újat nem mondok, csak azt tolmácsolom, mit mindenki érez, mi fáj jobb érzéseink, de még sem meri nyíltan bevallani a világ előtt, mert nem találja ki, s ha kitalálna sincs elég ereje elfogadni az eszközöket, melyek a fájó sebet begyógyíthatnák.

Ezért aligha világfájdalomban szenvedő rajongónak nem neveznek engem is kedves olvasóm, ha a szomorú igazságot kimondom, hogy népnevelésünk a kor igényeire képest rettenetesen el van maradva, mely végveszélyt fenyegeti nemzetiségünket, önállóságunkat, vallásunkat s egész existenciánkat, s aligha meg nem követhet, ha egy különös módot ajánlok a baj orvoslására: ám legyen mégis elmondom, mi szívemet nyomja.

Mint magyar protestans, egyházi szolgálatom fel a dolgot, s közvetlen erdélyi hitsorosimhoz, különösen tisztársaimhoz szólok, azonban többi magyar testvéreink is értesek meg szavaimat.

Összes nemzetünk nem vádolhatjuk, mert a közélebbi két-három évtized alatt óriási haladást tett a mivelődés terén; kivituk, hogy már — tán — nem vagyunk barbárok a külföld előtt. A közélebbi pár évtizedben lelkes honfiaink s honleányaink, példátlan áldozatokat hoztak a szentügy, a népnevelés oltárára. Az áldozatkészség szép gyümölcsököt is termelt, de inkább csak a közép és felsőbb osztály számára. Berezek kis hazánk nagyobb városaiiban virágzó iskoláink vannak, azonban falusi iskoláink néhány kivételével, a lehető legszánandóbb állapotban vannak. A közép és felsőbb osztály halad a miveltségben, de néptünk alsóbb rétege, a mil-liók szinte csak ott állanak, hol ezelőtt századokkal; annyi különbséggel, hogy akkor „régi erkölcs s spártai férfiak” óvta fergeteget közt, míg most régi tudatlansága s csök-könössége hanyatlással kezd párosulni, s ha ez így halad, jaj nekünk, mert

Minden országnak támasza, talpköve
A tiszta erkölcs, mely ha megvész
Róma ledől s rabigába görbed!

Mily kevesen vagyunk most is, de hátha megdőlünk, hogy egy baha igaz polgárainak jó és balsorsban rendületlen támaszaiknak csak azokat tarthatjuk, kik vagyonukon kívül nemes erkölcsös szívök vérvél s mivel ész-szel képesek védelmezni a haza, nemzetiség és vallás ügyét küll- és beellenességgel szemben; ha megdőlünk ezt, bizony keservesen vagyunk a fenyegető árral szemben, bizony nehéz fentartanunk az egyensúlyt!

Iparágainknak nagyobb része ott áll, hol ezelőtt századokkal; mert nincsenek jól rendezett népiskoláink, nincsen egyetlen realiskolánk. Az újabb czélszerű találmányokra nézve chinaiak vagyunk, innen csak merítik ki a haza zsirját, a nélkül, hogy valami jó kívülről ide befolya.

A vasut bejövételével ma holnap megnyílik hazánk az idegenek előtt, oh mily készületlen talál bennünket a különben tüdőv intézmény, sirunkat ásta meg, úgy fognak ide betódulni az idegenek, mint egy új Kaliforniába s az ész mindenható ereje lábbal tapodandja a mi tudatlanságunkat.

Aztán — ne ámitsuk magunkat — valjuk be őszintén, hogy szegény elcsigázott néptünk a vallás iránt is kezd hidegülni, pedig oh mily nagy szüksége lenne, hogy szenvedései közt a vallás, a mindentudó igazságos Istenbe vetett hit megővje a kétségbeeséstől.

Oh népnevelés jöjjön el a te országod! különben: „Elvész az én népem, minthogy tudomány nélkül való.”

Vannak tán olvasóim közt, kik a szentügy iránti lelkesedéssel mondják az apostolokkal: „Aiyámfiai, férfiak! mit cselekedjünk?” Hogy segítünk a bajon? Hisz áldozatkészségünk ezer oldalról van igénybevéve, s már-már kezd kimerülni; ide pedig először is pénz, másodszor és harmadszor is pénz kell?

Egy krajczár új pénzbeli áldozat nélkül is segíthetünk egyelőre a bajon, semmi egyéb csak „lelkésded, munkaképesség s készség” kívántatik az illetők részéről, azok részéről, kik Krisztus tanítványai, a vallás és erköl-

siség apostolai, a nép nevelőivé szenteltet-ték és szenteltetik föl magokat.

Van ugyan kis hazánkban egy képezdék, melynek hivatása lenne a nép számára jó nevelőket, iskolamestereket képezni. A nélkül, hogy e képezde általam is mélyen tisztelt vezetőjének sok érdemével legkevésébbet is levonnék, fájdalommal kell kimondanom, hogy e képezde magas hivatásának nem képes eléggé megfelelni. Egy ember végre is csak egy ember, nem birhat mindenható erővel, hogy apostolokat formáljon oly ifjonekból, kik nagyobbreszt — tisztelet a kivételeknek — a sok tanulás elől menekülnek a képez-debe, s kik, ha a készültségnek magasztos hivatásuk iránti lelkesültségének valami szik-rájával lépnek is ki szent hivatalukba, a kapa és kasza mellett meghidegülnék, napszám-sokká válnak; mert hiszen 100—150, sőt sok helyt 50—70 forint évi jövedelmük van, e mellett családostól éhen halnak, ha kápnálni nem járnak.

Kik tehetnek hát, s kiknek kell többet tenni, mint eddig tettek e népnevelés érdekében? A papoknak, mint a kik több ké-szültséggel léphetnek ki szent hivatalukba, s kikből többet várhat az egyház is, jobban gon-doskodván anyagi szükségseikről.

Nagyobb városainkban, hol rendezett iskoláink vannak, kevesebbé szükséges s a szo-rs értelemben vett papi kötelességek is ter-hesebbek; de falukon minütán jó néptanítók nem vagyunk képesek állítani, a „népiskolák” vezetését s a fontosabb tárgyak tanítását (val-lás, természet- és történet) a papoknak kellene átvenni, a rektorok, kántorok a papok mellé rendelt segédek levén.

A papnövendékeknek a szörzsálasagotó theologiai tudományokat, a görög és zsidó nyelvet, mint a melyeknek oly kevés gyakorlati hasznát veszi egy falusi pap, kisebb mér-tékben, a nevelés és oktatást sokkal bő-vebben kellene tanítani; s mindenek felett szívökbe csepegtetni hogy:

A papi hivatal nem asyllum az élet anyagi gondoljai elől, hanem annak egy dicső áldozat-nak kell lenni, az emberiség üdvéért. A ki a Krisztus követője, ki az apostolok helyettese akar lenni, tagadja meg önmagát; a ki nem képes Krisztus keresztjét elviselni; a ki in-kább szereti apját, anyját, testvérét, mint azon szent ügyet, melynek apostola kell hogy le-gyen; a ki nem érez magában elég lelkiérté-letet adni a pásztortársa alá bízott nyájért; az olyan keresen magának más pályát, hol nem kell ily nagy áldozatot hozni, s hol kö-zönységgel, önszeretettel kevesebbet árt-hat. Csepegtessük szívébe papnövendékeink-nek, hogy a papi hivatásukra nem csupán a kathedrához van köte, mert hiszen Jézus a mi mesterünk és az apostolok is nemcsak a templomokban, hanem azokon kívül is uton-utóten tanítottak, jöttettek, a hol csak lehet-tett. Naponta egy pár könyörgést elolvasni, ünnepnapokon egyet-egyet, sokszor egy pár óráig, vagy éppen minden készültél nélkül prédikálni (tisztet a kivételeknek), közép-szá-mításban hetenkint egyet esketni, keresztelni és temetni: ez koránt sem oly sok elfoglaltatás, hogy e mellett serdülő hivei nevelésére naponta egy pár órát ne fordíthatna egy oly egyén, ki szívvel lelékel a vallásosság és erkölcsi-ség, a közboldoság előmozdítására szán-ta életét.

Egy jó képzettségű, felséges hivatását fel-fogni tudó buzgó pap, ha nemcsak a tem-plomban, hanem a templomon kívül is az is-kolában, s külön az életben, kis korokban kezdené nevelni, oktatni leendő hiveit: csak-nem tetszése szerint idősmíthatná őket, a szó teljes értelmében lelkiatyjok lehetne. Ha nem-csak a confirmalandóknak két-három hétig ta-nítaná a vallás- és erkölcsi tanítását, hanem az iskolában a romlatlan keblű, minden szépre, jóra fogékony növendékeknek korán szívébe vésné, pálinkától bódultán nem alun-nának el prédikációja mellett. Ha megismer-tetné a fogékony ifjakkal a nagy természet titkait, melyek az urnak erejét, hatalmát és jóságát oly hathatósan prédikálják: hivei megmenekednének a sok babona, kuruzslás, előítéletek nyűgéből. Ha egy értelmes pap, mint kinek inkább hiszen a nép, mint a vi-lági — ugynevezett intelligens uraknak — az egyháztörténelemből, egyházunk, hazai tör-ténetünkől hazánk, nemzetünk terhes küz-delmeit, elődeink dicső áldozatait s ezek árrán szerzett jogait helyesen ismerné, mi másképp-nem állana hazánk, nemzetünk és egyházunk sorsa.

Ily uton csak egy évtized alatt óriási ha-ladást tehetnénk, s az ily uton nevelt nem-zedek bizonyosan még jobban gondoskodnék, legnagyobb jóltevőjének, lelkiatyjának, papjá-nak anyagi szükségseiről.

Fel tehát papársak, hazánk, nemzetiségünk, egyházunk pevében! szenteljük magunkat a nép nevelésére, hogy legyünk méltók nagy mes-terünkre, hogy mondhasuk el mi is vele: „En vagyok a jó pásztor; a jó pász-tor életét adja az ő juháért.”

— y — s.

MEGYEI ÉS KÖZSEGI ÉLET.

Követválasztások.

Itt rendbeszedve adjuk a már megtörtént azon választások névsorát, melyeket részint közöltünk, részint levelezőink most közölnek, és beküldötték, részint nyilvánosságra hozattak.

Kolozsvárott: megválasztott báró Kemény Ferencz, gróf Mikes János.

M.-Vásárhelyt: gróf Teleki Domokos, Dózsa Elek.

Szebenben: Schmidt Konrád szász gróf helyettes, Rannicher Jakab korm. tanácsos.

Medgyesén: Brecht János.

Besztereczen: Wittschok Henrik, Lang G. Szászsebes: Lassel Agost, Binder Mihály.

Szászváros: Kirchner Frigyes, Tulbus Ján. Fogarasváros: Haupt Frigyes.

K.-Fehérvár: Veszely Károly, b. Kemény Gábor.

Szamosujvár: Simai Gergely, Gajzágó Sa-lamon.

Erzsébetvároson: gróf Bethlen Farkas és Csiki István.

Kolozson: gr. Bánffy Béla.

B.-Hunyadon: Zeyk Károly.

Verespatakon: Ebergényi Mózes.

Abrudbányán: Szilvási Mihály.

Oláhfaluban: bilibi Gál János.

Aranyosszéken: Gál Miklós, Béli Gergely.

Brassóvidéken: gr. Mikes Benedek, Bren-nenberg Ferencz, Trausenfelsz Ferencz.

Fogarasvidéken: Aldulian János, Puskariu János és Brán János de Lemény.

Szebenzéken: Schneider József, b. Reichen-stein Ferencz.

Tolmácszéken: Dunka Pál k. f. tanácsos.

Szelistyezéken: püspök Saguna András.

Resinár: Popovics Serván k. székí titkok.

Medgyesszéken: Fabini József, Obert Fe-rencz.

Besztercevidéken: Thiemann Frigyes, Bu-daker Gottlieb.

Szászsebeszéken: Lassel Agost, Binder Mih.

Ugyházzséken: b. Friedenfelsz Eugen, Bo-loga Jakab.

Tordamegye vajda-szentiványi kerületében: Sulucz Onisie. A többi még nem dől el.

Belső-Szolnok a m.-láposi v. kerületben: Rómán Gábor. Ezen vármegyében többi kerületében román jelöltek: Popp László alelnök, Bo-heczel Sándor főkapitány, Bilcz kanonok.

Újból vett tudósításunk szerint Szék vá-róságban b. Bánffy Dániel; Moes helységben Moldován egerbegyi unitus esperest.

Kolozs, jun. 27.

A követválasztás tegnap ment véghez. Minután városunk fia Topler Károly a közbi-zalommal felajánlott követséget jelen körül-ményei miatt el nem fogadhatta, a bizalom a magyarok részéről gr. Bánffy Béla szomszéd-birtokos urhoz fordult, ki is a tulnyomó ma-gyar többség által egyhangulag elválasztott.

Örvendünk ez eredményen és tüdőzőlünk a nemes fiatal gróftól azon pályán, melyen ki-tünlő tehetségénél fogva idővel — kétségen ki-vül — hazánk legjelesebb államférfiai sorába fogja magát felküzdeni.

De egy más oldalt is mutt fel e válas-ztási eredmény, melyen örmélt nyugszunk meg, mert nyílt kifejezése az azon határtalan bizalomnak, melylyel magyar néptünk — a haza iránti magatartásával magát teljesen érdemesített — aristocratia iránt, melynek kö-vetünk egyik előre törekvő érdemes tagja, vi-seltetik.

E jelenség annál figyelemre méltóbb, mert oly helyhatóságban történik, mely 1848 előtt féltékenyen őrzött kiváltságos helyzeténél fogva a megyei urak befolyásától következetesen óvakodva, ezek irányában mindig exclusiu állást foglalt el.

Midőn tapasztaljuk, hogy most — szintugy mint 1848-ban — magyar néptünk nem véli hogy kezekre bízhatni a haza és szabadság ügyét azokéknál, kik azt nemesen képviselni, ezt a néppel megosztani nem késték; midőn látjuk, hogy a magyar városokban és választó kerületekben fölhevített jelöltek a méltányosság helyes érzetével vonulnak vissza és engedik át helyüket azoknak, kik több ezer holdakra menő s tizezereteket felülmúló évenkénti adót képviselő bírtok után sem nyerhették el a czimet a haza ügyéhez való hozzájárulásra, midőn magyar néptünk e szép igazságszolgá-lattal hozzá helyre az új választási rend-szabályok mulasztásait, melyek a hazánk föld-jének felénél többet bíró fő- és közép-nemesi osztályt az öt mértőlegit befolyásából kiejték: akkor lehetetlen, hogy mind azok-nál, kik magyar nemességünket feudalisticus iránynyal vádolva s ebbeli gyanasításait szorgalmasan colportálva ugy szeretnének bi-zalmatlanságot hinteni a magyar nemzet kl-lönböző osztályai között, hogy mondom, mind azoknál, a mi „jó barátaink” nál mely benyo-mást ne tenne azon határtalan bizalom, melylyel democrat érzelmű aristocratának a polgárság és nép részéről elhalmoztatik, s azon földön, melylyel a magyar democratia az or-

száz tanácsból mesterségesen kiszorított, volt kiváltságos osztálynak saját helyét önként átengedi.

És ez érdekel az, mely kis városunk jó magyar népénél is a választás folyama alatt élénk kifejezést talált.

Magyar néplük e válságos időkben átértette itt és országáért — mit ezt az eddig is tudva levő választási eredmények fényesen igazolják — hogy nemcsak képviselői híven védendik érdekeit; a képviselők átértették, hogy érdekeik egyek a nép érdekeivel, mindketten egy célra működendek, mindent a közügyért, mindent egymásért, egymás által; a nép bizva a volt kiváltságosokban, ezek magasan föllángolt a hőzön virágzásáért: ki ne remélné, hogy ennyi bizalom s ily gyakorlott hazafiság végre is eltaláljanak azon utat, mely a haza boldogságára vezet!

Nem tehetem, hogy román polgártársaink — kik a választók mintegy harmadát tevék — ez alkalommal maguktartásáról is említést ne tegyek.

Még néhány nappal a választás napja előtt — több román polgártársak jó hiszemű biztatásai nyomán — teljes kitárással valánk, hogy megválasztandó követünk személyében ők is velünk egyet fognak érteni; hisz volt nekünk 1848 előtt — azon korban, melyet ők a román szolgátság korának szeretnek elnevezni — több versben román követünk s városunkban, hol a román polgár a magyarral mindig egyenlő jogokban részesült, a közbizalom soha sem kérdéseskedött a polgárnak nemzetisége után; de jött a „porunka” a „Vladika”-tól s az „átok”-kal fenyegetett román nép megértette, hogy a jó egyetértés a magyar polgárokkal most nincs helyén. E lelki pártori parancs tartalmát helybeli román esperes ur meglepő módon juttatta tudomásunkra; mielőtt t. i. a szavazás kezdetét vette, esperes ur a szavazó bizottmány elé lépve szót kért, s az összesereglett választók előtt kijelenté, hogy g. e. érsek ő nagyméltóságától egy rendelvény (saját kifejezés szerint parancs) érkezett hozzá, mely a román ajku választóknak a követválasztásnál maguktartását rendszabályozza, mely „parancsot” — alkalmazkodás és megtartás végett — nemzetbeliünk fel is olvasott, s a maga előjáról előtt igazolására jegyzőkönyvre vétetni kért. Nem csekély meglepetést okozott e közlemény a magyar választóknál, nem foghatván fel, hogy ezen a román egyház és nemzet házi politikájából kifolyó okmány hozatott fel e helyen és alkalmával; egyszóval sem elleneztek azonban annak jegyzőkönyvre vételét, hadd szolgáljon ezen, a román nemzetnek számára nemcsak a menyek országát, de e földi országot is megszerezni óhajtó főpap által népe részére kiállított „paupertatis testimonium” adatul arra, hogy az üdv 1863-ik évében, a román nemzet „inarticulatio”-jának esztendejében, mily modo ban volt szükség román atyáinknak nemzetiségük iránti érdekltségét felébreszteni.

Ezen előzmények után a választás további megszaktatás nélkül ment véghez, s Pap Ti-vadar esperes ur példájára, ki bár „pro domo sua” mint mondá, de mindenesetre „ad maiorem nationis gloriam” jó reményű Áron fiára adta szavazatát, a többi románok is — kettő kivételével — Pap Áronra szavaztak.

A választás befejeztével szavazattöbbséggel megválasztott követünk gr. Bánffy Béla esnos beszédét közzönte meg választóinak az iránta mulatott bizalmat, s szép beszédét román nyelven folytatva megnyugtanni igyekezett román testvéreinket is az iránt, hogy 3 — bár magyar — nem kevésbé ismerendű kötelességének a román nép valódi érdekeit is minden alkalommal képviselni s felszólította őket, hogy ne adjanak hitelt azon — fájdalom a felolvasott okmányban is helyet talált insinuationak, mely szerint a magyar nemzet a román elnyomni törekedett volna.

E lelkes beszédet román polgáraink hangos sztreaszkekkel fogadták s a megválasztott érdemes követünk személyében teljes megnyugvás, melylyel a választás helyéről távozni látszóttak, meggyőződött minket arról, hogy őket — ha bár a kiadott egyházi parancsnak híven engedelmesskedtek is — de a magyarok általi „elnyomatás” emléke bizony egy cseppet sem keserítette. Kár is volt az elnyomáshoz általános „phrasa”-t bekés községünkben hangoztatni, mert elnyomva — legálabb kis városunkban — a román nép soha se volt, hanem oly jogokat élvezett itt, minnolban oláh- és moldvaországi nemzetbeliek soha sem részesültek.

Szekelybányatáji.

Maros-Vásárhely, június 26.

Városi követválasztásunk ma reggeli 7 órakor elkezdődött, most d. u. 4 órakor bevégeződött. A 733 választó közül 407 élvén jóvával, legtöbb szavazatot nyertek: id. gróf Teleki Domokos 403; Dózsa

Elek 377, és így éljenek mint követek is; ezeken kívül: Dobolyi Sándor 11, Lázár Ádám 8, Petri Ádám 7. gr. Lázár Mór 6, paniti Nagy József 1, és Medgyesfalvi László 1. Nemes Marosszékből f. hó 30-kára van kitűzve a követválasztás, hol még eddig gróf Rhédey István és Nagy Sámuel szilárdan tartják magukat, mint követjelöltek.

Egy szekely.

Aranyosszék, június 26.

Mint több szék- és vármegyékben, úgy itt is ma történt meg az országgyűlési követválasztás. Mint minden szék- és vármegyének, úgy a mi székünknek is voltak követjelöltek, a kikre osztatlanul koncentrálódott a — majoritásból volt szekely — közvélemény. Ezen követjelöltek voltak: az alsó-járásban udoni Beldi Gergely és a felső-járásban Fejér Márton. De midőn e két jelölt egyike Fejér Márton derék hazánkja — kit felső-járásunk közvéleménye oly forrón és elváhatlanul felkarolt, s ezutánra nézt is örökös követjelölthez tekint — nyilatkozott, néplük nem kis aggodalmára, hogy gyengélkedő egészsége miatt most az egyszer nem teheti magáéva azon szerencsét, hogy most, midőn legnagyobb szükségünk volna rá, szolgáljon nemzetének és hazájának: mint titkos erőtől mozgott szemlőn több fordult az általános akarat és közvélemény, a népszerűsége és hazafizsileteről ismeretes — a Felsőszék loyális és alkotmányos törvényeinkhez szilárdan ragaszkodó hazánkja kövendi Gál Miklósa. És így lőn benne és általa ki- és kárpótolva Fejér Márton. A felső-járásnak Bágyonba — mint a választásra kitért helyre — megjelent 225 választóval, helységenként rendre megkezdődött a választás, 20 román és három hivatalnokot kivéve, az egész Gál Miklósa szavazott s így a választás eredménye lett az, hogy G. Miklós kapott 193, László Gy. román 28, egy hivatalnok 3 és Ráti román 1 szavazatot. A választóság előtt délután 4 órakor enunciatván a választás eredménye, Gál Miklós, mint csaknem az általános szavazatot nyert követjelölt és már most követ, háromszorosan megfellebbezett. Eljött! Még megemlítendőnek vélem azt, hogy a választás a legitimpepelyes csend és férfias komolyság között folyt le, mit nem a Bágyonban mutatkozott és elszállott 9 csendű s nem is a 88-sok körirata, hanem a polg. és v. bizottmányi elnökök Czobor Pál és Gál József urak tapintatos eljárása és az egyetértés idézett elő. Az alsó-járási választás eredményéről még ma semmit sem hallva bizonyosan ugyan nem, de valószínűleg irhatom, hogy ott a közkedvességben álló Beldi Gergelyre esett a szavazattöbbség.

Orbók.

Gy.-Fejervár, június 26.

Megtörténék tehát a nem várt szebeni országgyűlésre küldendő követeink megválasztása. Ezelőtt, láttunk és éreztük, hogy e mostani országgyűlésre a választások is minden alkotmányos zamat, kedély, nyíltság és életfeszítő zajtól mentes mennek végbe. A köznap hangalanságot is fokozó halotti csend uralgott az egész városban; maga az összegyűlt polgárság magaviselete semmi kiváló érdekeltseget nem tanusított.

A végeredmény a közönség előtt már tudva van. Nem tartom azonban fölöslegesnek, a választó-bizottmány jegyzőkönyvéből némi részletet kivonatolva közölni:

Elekes Károly bizottmányi elnök az összegyűlt polgárságot tájékoztatja a szavazásnál megtartandó rend iránt: felszólít mindenkit, hogy tiszta meggyőződés szerint, minden önző és mellék tekintet nélkül úgy szavazzon és arra, a miképpen és a ki által a közjót elősegíteni hiszi. Aztán az idevonatkozó idegl. alapszabályi 88-ok magyar és román nyelven felolvasatnak. A szavazást a választó-bizottmány tagjai kezdik meg; a választó polgárság azon sorsszám szerint szavaz, mely szerint a névsorba bevezettetett, hogy a szózatolás az egyenkénti beszólítás által folytonos rendben tartassék.

5. pont. Axente Severu minden előleges hírtétel nélkül a választó-bizottmányhoz belépve, azon kívánságát nyilvánítja, hogy mint néma tanu (mutus regius) jelen óhajta a választó-bizottmány munkálkodásánál lenni. Erre elnök előmutatja az id. alpsz. 52-ik §-át, mely a választási bizottmányi tagoknál kivül semmi benevolus auditort nem tlt, Axentét ez értelemben tájékoztatja. Most Severus az alapszabályokat elkéri abbéli tanulmányozás végett, hogy azokból kívánságához képesti jogot befiztson ki. Elnök e kérelmet teljesíti s Axente tanulmányozni távozik.

6. pont. A szavazási névsor 287. száma alatti választó ur önmagára szavazván, szavazatának érvényessége kérdésbe tétetik: A bizottmány a 65. §-ból nem látja kifolyónak egy ily szavazatot érvénytelennek nyilat-

koztatni. A szavazat érvényessége megállapított.

7. pont. Axente tanulmányozásából visszatér, melynek eredményül heismeri, hogy a szavazatszedő bizottmány ülése nem nyilvános, azért kifejezett kívánsáttal áll. A bizottmány munkálatainak fonalát megint felveszi.

8. pont. A választó-bizottmányi ülés a délutáni négy óra lejártával, miután minden jelenlevő már szavazatát beadta, az elnök által befejezettnek nyilvánítatik; a két példányban vezetett szavazási lajstrom a bizottmány által aláíratik, annak átvizsgálása véghezvitetik, mely vizsgálatból kitűnve, hogy a 339 jogos szavazóból megjelent és szavazott 287, mely szavazás eredménye ez: Veszely Károly 227, b. Kemény Gábor 218, Bergyan Miklós 63, Tordosánu Sándor 52, Szoboszlói György 6, Váradai Károly 3. Kerekes Pál 1, Galetan 1 szavazatot nyert.

Igy Veszely Károly és b. Kemény Gábor általános szótöbbséggel városunk követeivé választattak; mi is, mint a szavazatok összeszámlálásának eredménye, a szavazatszedő bizottmány által közhírré határozottat tétetni, mely közhírrététel az id. alpsz. 67. §-a értelmében falragasz által teljesített.

Tusnádi.

Ersébetváros, június 26.

Midőn ezen rövid tudósítástom bevégeztam, városunk követválasztói bizottmánya is bezárandja a választási munkálatait, s hiszem pedig, hogy örömtelt kebellet irandja alá a jegyzőkönyvet: mert polgártársaink hazafi szeretete szelleme lebeg előttük, midőn az országgyűlésre oly két egyént választának, kik jó és rossz időben a haza ügyét, az alkotmányosság elvét nyíltan merték hirdetni, s a mellett élni halni legszentebb kötelességük, feladatuk volt: ezen egyének, mint városunk követi, kik általános szótöbbséggel igényelhetek magoknak, meg is tiszteltettek a bizalommal, s képviselő követekül meg is vannak választva u. n. mlt. gróf Bethlen Farkas tiszteletbeli tanácsbeli tag, és polgár Csiki István. Vajha több ily egyénnel aldaná meg az Isten a közelebbi erdélyi országgyűléstünk! akkor... ennyit sietek közölni t. szerkesztő urral addig is, a míg részletes tudósítást küldene nek az avatottabbak. Ezekkel becses lapjába ajánlván ezen csekély tudósítástom maradok alázatos szolgálja.

Fejér János.

Árkos, jun. 26.

Miután az árkosi ev. ref. egyháznak a tavalyi sept. 10-i tűzvész által minden urasztali készletet azon egyház gondnoka házával együtt megsemmisült, az egyházat, melynek pénztára éppen nincs, e sajtó vesztéséből kiemelni megkezdte annak egy tehetősebb buzgó nő tagja Biró Sándorné asszony, még pedig több cikkekben, melyeket nem részletezek azért, mert, mint reformata maga is, ebben kíván szerény lenni. De a mily utánzásra talált e nemes tény, elhallgatni nem lehet, meglepőleg kitűnő. Ugyanis mlgs gróf Haller Anna urasszony, mint r. cath. vallású, a kárvalott ev. ref. egyháznak ajándékozott egy egésznek urasztali takarót, két bojtokkal és fehér jelvényekkel ellátva, melyért az egyház küldöttjei által, ő mgának halát nyilvánított, miszerint vallásfelekezetiösen fölemelkedett keresztényi szeretettel kegyeskedett az egyházat meglepni. Hasonlólag r. kath. Szabó Zsuzsánna kisasszony ajándékozott egy díszes szőszek-takarót két bélésses horgasolt fehér keméből. Laborfalvi unitarius idős Berde Mózes, és árkosi unitarius Solymosi András adtak egy-egy önpalacsot. Árkosról tehát örömmel tudathatom, hogy itt a különböző vallásnak között nemesak nemes tiltelem, hanem éppen másutt is például szolgálható szeretet díszlik. S épp a tisztelt grófnő, férjével b. Szentkereszti Zsigmond urral, itt Árkoson mind az ev. reformatusok mind az unitariusok urasztalát több évek óta minden uracsora vétel alkalmával borral elszókták látni. Isten fartsa, áldja és ürvendeztesse soká a életben!

Kiss Mihály.

Külföldi levelezés.

Büszkendse, június 10.

Szerk. ur! Évek óta birtokában vagyok egy könyvnek, melyet silány ezime miatt soha sem méltattam figyelemre. Ma egy unalmas órában találkozik, s gondlást keresek könyveim halmazában: de szánjon meg ön, a gondolatok borzasztó tömbségére bukkantam. Ugyan azon, méltán, megvetett könyvben, Pitt Vilmos eme nyilatkozatára nyitok: Mily nagy hazugság lappang a szavazattöbbség érvényességében! Ott is ritkított betűkkel van e mondat kitéve, s miután a lappang szó ott van, alig van hozzátenni való; mert ez minden utogondolatot kipótol. Mai napon Pitt Vilmos kivoltának tudatá-

ban, nem elegendő ok nélkül idéztem e mondatot. Láttam a sirály serget, mely a fekete tenger felől egy újabb özön felé röpked, melynek határozatlan neve, maholnap a szavazattöbbségből merül ki. Ön ismeri a sirály madarak természetét ösztönit! Ösztönöztetve érzem magam e fájdalmas megjegyzést tenni, Kárpáthozét érdeklőleg, midőn látom, hogy ész, erő és oly szent akarat, hiában sorvadoznak egy átoksúly alatt.

Önök otthon országgyűlési gondokkal vannak elfoglalva; míg mi ama szegény külföldön tengők, borult kedéllyel számoljuk a napokat, melyek még megpróbáltatásunkra kimerők. Lesz-e valjon ebben is határ? Derül-e valaha reménysugár? — Itt bezzeg még csak fogalom is alig létezik nemzeti, országos, alkotmányos élet; hanem jámbor együgyű kedéllyel viseli a többség az egyeduralom aranyulpa terheit. Bele szokik az ember ebbe is, mint a négy lábúak faja az igába.

Mintha meglennék bővölve. A közlekedés ez évszakban felénk rendkívül gyér. Alig néha vetődik hozzánk egy-két utas a nagy világból, a többi mind csak helyileges magánforgalom. Még a kútjuzoneczok sem igen veszik erre útjokat; mert talán még nem lőnek figyelmeztetve, hogy a Fekete-tenger melléke is nyújt némi érdekességeket. Vagy talán meg vannak ijedve jeremiáidaimtól! Elég az hozzá, hogy most már az itteni vendéglősök gyújtottak rá egy lamentabile carmenre; mert roppant drágán bérleték ki helyiségeiket, nagy költségesen fölserelték, s az a kevés erre „szállongó utas sem kérdi meg: mivel szolgálhatnak, hanem tova rohog a vasuton, vagy eliramodik a tenger tüköréről ránk füstfellegűt pöfkélő gőzösökkel.

Igy aztán: Lucus a non luendo; vendéglő a vendégtelenségétől. Wajh, geschrien! És ők, a tünk felé tántorgók, mit eslekeszenek a dolgok ily állásában? Vigadnak, mint az, kit... visznek! Ne is vegye észre a világ, hogy kutya jár a kert alatt; magunk kutyaút usztjuk; hadd kábuljunk, s vakuljon kinek kell. E szerint mostanság városunk környékén dühben folynak a zöld mulatságok. Naponként láthatni zöldágakkal bokrártzott szekereket bevonulni, melyek árnyékában bortól hevílt arezok piroslnak, s Bachusnak szánt áldozat-dalok zeneknek. En csak azt, a lombtól fosztogatott ötvennyi fűz- és zöldág-fát sajnálom, melyen kívül töltünk ötven mért-földnyire, nincs más kibírvány.

Dr. Oroszhegyi Jóna.

Adakozások a nemzeti színházra.

Az alolrt színházi választmány-1860. február 28-án 12—860 sz. által kibocsátott felhívására következőben az erdélyi országos nemzeti színház alap felségelgésére mostanig begyűlt azon adakozások és ajánlatok lajstromát, melyek készpénzben, államkötelezvényben, vagy magánykötelezvényben a pénztárba már be is szolgáltattak, az adakozó t. cz. hazai közönség tájékozásául, azon felkéréssel teszi közzé: hogy

a) azon gyűjtő urak, kik a hozzájuk ki-küldött iveket még be nem adták, azokat mielőbb beküldeni sziveskedjenek;

b) azon adakozók, kiknek ajánlata ezen lajstromban elő nem fordult, a színházi választmányt ajánlatuk felől értesíteni sziveskedjenek, hogy azoknak is a pénztárba mielőbb leendő beszolgáltatása szorgalmaztathassék.

Az erdélyi nemzeti színházi választmány.

Kolozsvárt jun 10-én 1863.

Gr. Mikó I re,

elnök.

Groisz Nándor,

jegyző.

I Urbéri kötelezvényekben: báró Bálint József 150 frt, b. Bánffy Dániel és neje 500 frt, Bányai Vitalis 100 frt, gr. Bethlen Ádám 1000 frt, id. gr. Bethlen László 100 frt, Biansi Domokos 400 frt, Boesánczy Adolf 50 frt, Bodola Sámuel és neje Antal Zsuzsa 100 frt, Bodrogi Sámuel 50 frt, b. Borcemisza Lipót 500 frt, Décs város községe 300 frt, déési társalkodó egylet 100 frt, Dózsa István 100 frt, Erdélyi Sámuel 100 frt, Farkas János 150 frt, Farkas Mária 50 frt, Fejér Márton és neje 300 frt, Földvári Józsefné gr. Haller Klára 100 frt, Foszto Ferencz 50 frt, Fronius Imre 100 frt, Gál Péter 100 frt, Gyárfás Domokos 100 frt, Gygygyai Ferencz 100 frt, gr. Gyulai Lajos 2000 frt, if. gr. Haller György 200 frt, b. Henter József 500 frt, Hersényi Sámuel 50 frt, Hollaki Albert 50 frt, Hollaki József 50 frt, Zs. Horváth István 50 frt, b. Huszár Józsefné gr. Mikes Mária 50 frt, Kabos László 100 frt, gr. Károlyi Edéné 200 frt, if. b. Kemény István és neje 600 frt, özv. gr. Kemény Miklósné gr. Teleki Polixéna 100 frt, özv. b. Kemény Pálné gr. Teleki Ráchel 250 frt, Kerserü Mozes kanonok 50 frt, Kis Károly ügyvéd 100 frt, Klein Frigyes 50 frt, Kollát Sándor 100 frt, kolozsvári polgári társalkodó 500

frt, Kolozsvár város községe 15000 frt, Lázár Mihály 50 frt, gr. Lázár László, Miklós és neje 450 frt, Leményi Ferenc 50 frt, Lukács Ferenc és neje 100 frt, Macskási Lajos 50 frt, Máriaffy Lajos 100 frt, gr. Mikó Imre 5000 frt, Miksa Elek 100 frt, b. Miske Ferenc 50 frt, Káli Nagy Elek 1000 frt, Névtelen 50 frt, Pákei Lajos 100 frt, Pap Alajos 50 frt, Pap János 100 frt, Dr. Pataki Dániel 100 frt, Pataki Dániel 50 frt, Désf. Pataki József 100 frt, b. Radák István 2000 frt, Ráduly János prépost 50 frt, Szárpataki János 50 frt, Simon Elek 150 frt, b. Splény Henrik 100 frt, b. Splény Henrikné 100 frt, b. Splény Sámuel és neje 200 frt, *Cs. sz. m. Szabó Ferenc 1300 frt, Dr. Szabó József 200 frt, Szamosújvár város községe 500 frt, Szentiványi György és neje Tompa Julia elhalt fiuk Akos nevében 100 frt, Szentiványi György és neje Tompa Julia 100 frt, Szilvási Miklós és neje 600 frt, gr. Teleki Miksa 1000 frt, öz. gr. Teleki Pálné Macskási Klára 500 frt, Toth Zsigmond 50 frt, Ujfalvi Sándor 100 frt, if. Ugron István 100 frt Ugron Lázár 100 frt, Ugron Sándor és neje 200 frt, gr. Vass Albert és neje 500 frt, Vég Sámuel 100 frt, gr. Venkheim Rudolf 200 frt, gr. Zichy Pál 200 frt, gr. Zichy Pálné 200 frt, (folytatjuk)

KÜLÖNFÉLÉK.

— Kormányzói elnök gr. Crenneville önmaga szombatán reggel utazott el Szébenbe. — Megjelent és Stein János könyvkereskedése útján minden hiteles könyvtárnál kapható: „Az északi fény” regény három kötetben. Irta Dózsa Dániel. Ezen regény Erdélynek 1848 előtti társadalmi viszonyaiból van merítve, s azon eszmék huzódnak át azon, melyek társadalmi átalakulásunknak kezdeményei gyanánt tekinthetők. A három kötet regény bolti ára három forint. — Együtt jelentjük azon tisztelt egyéneknek, kik e munkát az írótl rendeltek meg, mikép a munka 3-dik kötete a tegnapi postán indított meg a t. megrendelőknél.

— Kolozs megye öt választókterületében ma mennek véghez a választások.

— Gróf Teleki Miklós, az erdélyi királyi tábla elnöke, ő Felsége által kegyelmebben kinevezetett az erdélyi királyi udvari kancellária tanácsosává.

— Deák Ferencz Pestre érkezett.

— Eperjesről írják a „Hon“-nak, hogy onnét ismét több ifjú tűnt el, valószínűleg Lengyelországba mentek; közöttük egy Radvánszky, egy Petróczy s egy Ternyei.

— Gróf Csáky Kálmán, a mint ugyan e lap Kassáról értesül, június 22-dikén katonai bíróság elé állított; az ellene emelt vád

a varsói nemzeti kormányval való összeköttetés, fegyverszállítás a lengyel királyságba. Mások ellen is foly a vizsgálata.

— A kolozsvári m. conservatorium zeneiskolája e tanévi nyilvános próbatétele június 28-án ment végbe.

— Hadad. (Babona). Tudtom szerint a 19-ik század polgárisult népei nem hisznek többé a boszorkák léteiben? ... És mi egy tiszta tény: Györgytelekén (Közép-Szolnokmegye) mult hóban kiült a marhavész. Azelőtt meghal egy pár hóval egy oláhnó, kit boszorkának hitt a község népe. Ezuttal is a marhavész kitörését egyenesen neki tulajdonítják, s elhatározzák a sírból kiánsi a hullát, valjón meghalt-e valóban a nő? A papnál is jelentik szándékukat a kolompások (gura a'sátulaj), de a pap a terv végrehajtásába bele nem egyezik; ennek dacára is fölássák a sírt, kivesszik a holtat s megvizsgálják. A test egyik fele kevésbé épebb levén — éppen a szív fele — a nép elhiszi, hogy valódi boszorkány volt a nő, s még most is élet van benne. Ekkor szívét átdöfi egy karóval, minek következtében a felpuffadt hulla pukkant egyet „most halt meg” kiáltanak a román atyafiak. Így aztán a testet ismét visszahelyezték a végnyalomlon honába, hogy nő már most pihenhetne porai a feltámadás nagy napjáig; de azért a marhavész bizony még nem szűnt meg a nevezett helységben. Szánandó s bámulatos tény biz ez! Miként mutatja ezen tény is világosan egy népnek szemlelmi élhaladását, polgárisultságát?! Szép-lak.

POLITIKAI HIREK.

Franciaország. Páris, jun. 28. A francia lapok folyvást hareziasok. A „Pays” határozottan visszautasítja azt az orosz és orosz forrásokból eredet tudósítást, mintha Napoleon császár és az oroszok csárja között külön egyetértés léteznék. Az ilyen tudósítások csak arra a gyanúsításra vannak számíthatók, mintha Franciaország a három nagy hatalom közös működését közvetlen és külön alkudozás által kívánná pótolni. Ilyen gyanúsítás, reméljük, senkit sem fog tévútra vezetni. Eppen Franciaország volt az, a mely a három hatalom egyetértő fellépését ohajította, valószínű és szervezte. Franciaország mindig arra törekedett, hogy a lengyel kérdés európai kérdéssé váljék, s most inkább el van határozva, mint valaha, hogy a kérdésnek e jellemét megtartsa.

Egy ezredes a francia táborokból Lengyelországba utazott azzal a különös megbízással, hogy a felkelők katonai viszonyaitól

biztos tudósítást tegyen. Azt mondják, e küldetés az orosz kormány és beleegyezett volna.

Olaszország. Turin, jun. 25. Pepoli marquis ma este indult Pétervárra, követi működését tovább folytatandó.

A lapok bizonyosnak mondják, hogy Franciaország új előterjesztéseket tesz Romában II. Ferencz király eltávolítása iránt. Másfelől meg alaptalannak nyilvánítják a hírt, mintha az orosz kormány az angol kabinetnél tett volna az érintett ezélel lépéseket.

Római sürgönyök jelentik, hogy Dumont tábornok parancsára, francia csendőrök elfogták Stramenga és Tristany brigantifőnököket. Ezek szerint a párisi és turini kabinetek közötti viszony, az eddig legalább külsőleg mutatkozott egyenetlenségek után, nemcsak bensőbbé kezd ismét válni, hanem tetteleg szolgálatothban is nyilvánul, a mi valószínűleg a római kérdésnek is egy új fasisba lépését előjeleli.

Orosz- és Lengyelország. Egy lemebergi távirat jelenti jun. 25-ről: Zajkowskival egyidejűleg Jordan is átkelt a Visztulán. Gliknél 400 emberével, de ez a csapat is teljes vereséget szenvedett; legnagyobb része a csatatéren maradt vagy fogolylyá lett, csak kevesen tértek vissza. Maga Jordan is nehézsébet kapott, sőt egyik hír szerint meghalt volna.

A „Czas” részleteket közöl a galicziai határszélén jun. 20-án történt ütközetről. Tarnowski gr. elesett egy szuronysegezve tett rohamban. Az oroszok leöldösték az elfogott és sebesült felkelőket, a miről osztrák tisztiek is tanuskodnak.

Varsóban e hó 21-én Szymanowski temetése alkalmával utcai zenebona volt; az orosz katonaság lött a halottat kísérő népömelegre. Általában a lengyel főváros napról napra feszültebb aggodalommal néz egy minden perczen bekövetkező katastropha elébe. Az orosz kormány minden áldalmi ingó vagyont, hivatali helyiséget stb beköltöztetett a várba; a tehetősebb családok elhagyták Varsót; a nagyherceg neje már elutazott s rövid időn férje is követni fogja, a mint mondják, a caribadi fűrdőre. Az a sajtóságos, hogy az orosz kormány, elővigyázati intézkedéseit a felkelőknek Varsó ellen szándékolta támadásával akarja indokolni; míg más felől az egész világ azt hiszi, hogy mindez csak ürügy s az orosz kormány maga lesi az alkalmat, hogy valószínű Constantin nagyhercegnek egy orosz órájában ejtett ama szavait. „Hátha Varsót egy temetővé változtatnám.”

Egy összeállítás szerint a lengyel felkelésben jelenleg mindössze 51 vezér parancsnok. A felkelés kezdetekor s 14 nappal utána,

45 vezér volt. Ezek közül ma csak igen kevesen vannak meg, miután 23 résznél a csatatéren s részint az orosz bakók kezei közt lelte halálát, 12-15 pedig a határszélén átszorítva külföldre lett fogolylyá, vagy más bizonysálaton uton elhunyt. A legerősebb és legjobban szervezett felkelő csapatok most Podachiában vannak, szám szerint 7, Szumlanski és Mickiewicz főparancsnoksága alatt. Az első a gyalogságot, a másik a lovasságot vezényli. A wienuli kerületben Oxinski és Littich működnek, a kik Koniecpolnál kitűntettek magukat, továbbá Rembowski és Bojarski lovasságukkal. Sieradz és Konin kerületekben állanak a nagy hadtestek, a melyek 9-10 és 11-én Kazubko és Klestewonál csatáztak.

Ujabbak. Krakkó, jun. 27. A mai „Czas” jelenti: Augustowi tudósítások kedvezőleg szólnak a felkelésről. Az Andruszkiewicz vezérlete alatt felkelők megszállták Lamzát, Styzint és Grajewot. Az oroszok visszahúzódtak Suwalki felé. Podachiában szilárdul tartják magukat a felkelők, a hol 7 hadosztály van működésben.

— London, jun. 26. Russel a felsőházban azt mondotta, hogy a kormány semmi újabb felszólítást nem kapott Franciaországtól az amerikai beavatkozást, vagy a déli államok elismerését illetőleg. A kormány szilárdul ragaszkodik a be nem avatkozás elvéhez.

— Puebla, máj. 22. Comonfort tábornok, Puebla feladása után, elbocsátotta rendes hadseregét s guerillacsapatot szervezett a haza védelmezésére. Juareznek folyvást az a szándéka, hogy a kormány székhelyét St. Luis de Potosiba tegye át.

„K. KÖZLÖNY”

magány távsürgőnye.

Feladatott: Dézs június 29-én d. e. 11 óra 20 p.
Megjött Kolozsvárra: „ 29-én d. e. 11 óra 55 p.

A b.-szolnokmegyei rettegi választókerület választása román részről felidézett egyenetlenség, s a magyar bizottmányi tagoknak a bizottmányból annak folytán következett kilépése miatt, a második napon félbeszakasztott.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

H I R D E T É S E K.

(140)
1555 1863.

Hirdetmény.

Kolozsvárt a hídvezárban 317 sz. alatt levő **STREICHER féle ház** f. évi július 2-án délelőtt 9 órakor a hely színen tartandó nyilvános árverezés útján a többet ígérőnek elfog adadni; az árverezési feltételek a tks városi törvényezéknél, vagy ügyvéd Groisz Nándornál megtekinthetők.

Kolozsvárt, június 23-án, 1863.

(2-2)

(51)

30/6 1863

(4-6)

Beküldetett.

Alkalmunk volt közelebből Buenos Airesből (Argentín szövetségből) egy iratot szemlélünk, melybe az ottani legelső házak egyikétől, **J. G. POPP fogorvos** urnál, Tachlauben város rész 557 sz. az **anatherin szájbizál** 1000 palackz rendeltetett.

Ámbár ösmeretes, hogy az **anatherin szájbizál** már világhírtvé vált, de mégis kíváncsok, hogy bár futólag is tényeket mutassunk fel, miként vergődött egy hazai ipartermek, annyi számtalan s sokszörű akadályok leküzdése után, az elsőbb foku kiviteli cikkek sorába.

POPP ur mint tudva van, Londonban az ott kiállított szájbizálért nem csak a becsületes megemlékezés részesített, hanem azon szerfeletti eredményekre vonatkozó tudósítások alapján, melyek ezen általános fog- és szájbetegségek elleni szer által sikerültek, a nagybritanniai királyi kizárólagos szabadalom engedélyezésébe részesített.

Meg vagyunk győződve, miként az előbb említett megrendelés is azon kitüntetés következménye, mely nem sokára nagyobb mérvben fog ismétlődni, mert bár ki is az **anatherin szájbizál** használatát megkísérette, annak ezen szer nélkülözhetetlenné vált.

Ha lehetne azon számtalan eseteket elősorolni, melyekben nevezetes orvosoknak bizonyítások szerint az **anatherin szájbizál** a fogfájdalommal szenvedő emberiségre nézve valódi jótékonyagnak nyilvánított, közönséggé tenni; akkor bizonyosan egy család se hiányozna ki nélkülözne ezen szert, s azt a leggyengédebb gyermekortól kezdve mint övszert a legduritobb fog- és szájbetegségek ellen ne alkalmazná.

Hogy különben is ezen hasznos és szerfelekké ajánlatos szer, feltartatlanul útát tört az elterjedésre, tanúsítják azon százezeri üvegpalackok, melyekbe az **anatherin szájbizál** megrendeltetve, a bel- és külföldön fogyasztatik.

Közelebből történt a londoni kiállításon kitüntetést nyert osztrák iparversenyzők számára az ünnepélyes kiosztás.

Azon számtalan sokféle cikkek mellett, melyek Londonban kiállítottak, **POPP** urnak bizonyosan nagy becsületére váland, magát a **kitüntettek** közé számíthatni.

Szolgáljon nekie ösztönül ezen kitüntetés hogy a megkezdett uton eredményesen haladjon előre; mi mindég készek levén az új eredményeket a legnagyobb elterjesztésbe részesített.

RIZOMÁNYOSOK:

Kolozsvárt: WOLFF J. és Rhudy J. özvegyénél. Tordán: Wolf J. gyógyszer. Szébenben: Zöhrer és Müller, Steiner gyógyszerész. Brassóban: Jekelius Adolf, Fabiak János fia és G. János fia. Károly-Fehérvárra: Sander gyógyszerész. Rusz, Wagner könyvtár. Segesvárra: Misselbacher J. M. Beszterczén: Nusbacher K., Dietrich és Fleischer. Dézsen: Kremer S. Déván: Büchler A. Medgyesen: Folbert gyógyszer. Nagy-Enyedben: Trajanovics Ede, és Oberth J. gyógyszer. uraknál. N.-Váradon: Schnurr Ferenc és Janki J. Huzella. Fogarason: Nether. M.-Vásárhelyt: Bucher D. és Fogarasi. Balasszállón: Korv T. Szászvárosban: Déman D., Leonhardt J., és Wostch gyógyszer. Szász-Régenben: Traugott és Wachner. Zilahon: Weiss S. gyógyszer. Debreczenben: Göll, Borsos gyógyszerészeknél, és Czának J. S.-A.-Ujhegyt: Deutsch József, Szinyér-Váralján: E. Gerber gyógyszer. Szatmárra: Veisz J. Márm.-Szegeten: Hoffman és Rath. Holdmező-Vásárhelyt: Wagner K. gyógyszer. N.-Károlyban: Jellinek gyógyszer. Nagy-Bányán: Papp gyógyszer. Ó-Márothon: Pfeiffer urak.

Postán küldve a göngyölek és bérmentesítésért a **rendes áron felül** a távolság és csomag nagyságához képest **30 egész 70 krig** melléklendő.

(130)

Belmagyar utcában a **415 számú HÁZ ELADÓ.** Értekezhetni Zsigmond Elek urnál.

(5-6)

Nyomatott az ev. ref. fűtanoda betűivel (Bel-farkasutca 74 sz.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.